

อิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ และคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน ที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์การ

ขวัญหทัย มิตรภานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 6 กุมภาพันธ์ 2562

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 25 พฤษภาคม 2562

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 29 พฤษภาคม 2562

ดร.ทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร

รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการจัดการการผลิต

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ และคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน ที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์การ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน และประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์การ โดยส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน ของบริษัทที่ได้รับการประเมินคุณภาพการกำกับดูแลกิจการในปี พ.ศ. 2560 จำนวนทั้งสิ้น 210 บริษัท โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จากบริษัทที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีเลิศจำนวน 60 บริษัท ระดับดีมากจำนวน 70 บริษัท และระดับดีจำนวน 80 บริษัท ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 70 บริษัท คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 33.33 โดยมีแบบสอบถามที่ข้อมูลสมบูรณ์จำนวน 67 บริษัท จึงเก็บรวบรวมข้อมูลคุณภาพการกำกับดูแลกิจการจากแบบ 56-1 ของ 67 บริษัทดังกล่าว

ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุพบว่า คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียน ที่มีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ และคะแนนการกำกับดูแลกิจการในระดับสูงกว่า ดีกว่าบริษัทจดทะเบียน ที่มีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ และคะแนนการกำกับดูแลกิจการในระดับต่ำกว่า และบริษัทจดทะเบียนที่มีจำนวนคณะกรรมการบริษัท และคะแนนการกำกับดูแลกิจการในระดับสูงกว่า รวมถึงมีคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในที่ดีกว่า ส่งผลให้การบริหารความเสี่ยงองค์การเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น ข้อค้นพบดังกล่าวนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า หน่วยงานตรวจสอบภายในในฐานะหน่วยงานป้องกันชั้นที่สามมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์การ

คำสำคัญ: คุณภาพการกำกับดูแลกิจการ คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน ประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์การ

Effect of Corporate Governance Quality and the Internal Audit Function Quality on Enterprise Risk Management Effectiveness

Kwanhatai Mitrapanont

*Assistant Professor of Accounting Department,
Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University*

Received: February 6, 2019

Revised: May 25, 2019

Accepted: May 29, 2019

Dr.Tipparat Laohavichien

*Associate Professor of Department of Operations Management,
Kasetsart Business School, Kasetsart University*

ABSTRACT

This research aims to examine the effects of corporate governance quality and internal audit function quality. We focus on the effectiveness of enterprise risk management among listed companies in the Stock Exchange of Thailand. Questionnaires were collected from 210 Chief Audit Executive of listed companies. These companies have been evaluated and passed quality of corporate governance in the year 2017. Stratified random sampling was used to select the sample. The sample consists of 60 firms classified as an excellent level of corporate governance quality, 70 firms classified as a very good level of corporate governance quality and 80 firms classified as a good level of corporate governance quality. A total of 70 companies return back the questionnaire with a response rate of 33.33%. The final investigative samples were based upon 67 completed questionnaires. Data of corporate governance quality was collected from the 56-1 form of these 67 companies.

The results of multiple regression analysis revealed that the internal audit function quality of the listed companies with a higher number of the audit committee and a higher level of corporate governance score is better than the listed companies with the lower number of the audit committee and lower level of the corporate governance score. The listed companies with a higher number of the corporate governance

committee and a higher level of corporate governance score and a higher level of internal audit function quality resulted in more enterprise risk management effectiveness. We conclude that the internal audit function as the third line of defense effect the effectiveness of enterprise risk management.

Keywords: Corporate Governance Quality, Internal Audit Function Quality, Effectiveness of Enterprise Risk Management

บทนำ

ตลาดทุนเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญ ในการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Stock Exchange of Thailand: SET) จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ ในการมุ่งมั่นพัฒนาตลาดทุนให้เป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วน โดยวางกรอบกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 เพื่อร่วมสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนแก่ตลาดทุน เศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติไปพร้อมกัน (SET, 2017) โดยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้วางรากฐาน เพื่อการเติบโตที่มั่นคงของตลาดทุนไทยมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ตลาดหลักทรัพย์ของไทยกลายเป็นผู้นำในระดับภูมิภาค และโดดเด่นในเวทีโลก โดยในปี ค.ศ. 2017 ได้ก้าวขึ้นสู่การเป็นที่ 1 ในระดับภูมิภาคอาเซียน ทั้งด้านสภาพคล่อง คุณภาพของบริษัทจดทะเบียน และการให้ความรู้แก่ผู้ลงทุนอย่างสม่ำเสมอ (SET, 2017)

ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญประการหนึ่ง ของการพัฒนาตลาดทุนไทยให้มั่นคงและแข็งแกร่ง สืบเนื่องมาจากตลาดหลักทรัพย์ได้รณรงค์ และส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนมีการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance: CG) การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) การควบคุมภายใน (Internal Control) และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance) หรือที่เรียกว่าแนวคิด GRC มาอย่างต่อเนื่อง ภายหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1997 (The Securities and Exchange Commission, Thailand: SEC, 2017) ส่งผลให้บริษัทจดทะเบียนของไทยได้รับคะแนนจากการประเมิน ASEAN CG Scorecard เพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี ค.ศ. 2015 ได้รับคะแนนสูงสุดใน ASEAN-5 อย่างไรก็ตามในภาวะที่เศรษฐกิจของประเทศกำลังเจริญเติบโต มีบริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นทุกปี การพัฒนาตลาดทุนของไทยไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนได้นั้น บริษัทจดทะเบียนและบริษัทที่เตรียมตัวเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ควรตระหนักถึงความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินธุรกิจ ด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้ (SET, 2017) อีกทั้งยังได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลต่อมูลค่าเพิ่ม และผลการดำเนินงานของกิจการ (Khan & Ibrahim, 2017; Wilson, 2016)

การบริหารความเสี่ยงขององค์กร ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการกำกับดูแลกิจการที่ดี เนื่องจากการดำเนินธุรกิจของทุกองค์กร ต่างมีเป้าหมายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้ที่มีส่วนได้เสีย แต่อุปสรรคประการสำคัญที่ทำให้องค์กรไม่สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ คือ ความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอน ทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก (The International Federation of Accountants: IFAC, 2018) ซึ่งการบริหารความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ป้องกันความเสียหายต่อทรัพยากรขององค์กร และช่วยให้้องค์กรตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ (SEC, 2014) การกำกับดูแลกิจการ การบริหารความเสี่ยง และการควบคุมภายใน จึงเป็นเรื่องที่ได้รับความสำคัญในบริบทของตลาดทุนมาอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นในทุกขณะ ถือเป็นแนวคิดหนึ่งของการบริหารองค์กรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งช่วยให้การตัดสินใจดำเนินการใด ๆ มีการคำนึงถึงความเสี่ยงที่ยอมรับได้ มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมและเพียงพอ สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจได้เป็นอย่างดี ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของการมีคุณธรรมจริยธรรมสอดคล้องตามกฎระเบียบ สร้างความสามารถในการแข่งขัน และสนับสนุนการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน (IFAC, 2015)

จากความสำคัญดังกล่าว หลักการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนปี ค.ศ. 2017 จึงกำหนดให้คณะกรรมการบริษัทมีการกำกับดูแลกิจการ เพื่อให้มั่นใจว่าบริษัทมีระบบการบริหารความเสี่ยง และการควบคุมภายในที่จะทำให้บรรลุ

วัตถุประสงค์ มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและอิสระ โดยมีหน่วยงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit Function) เป็นกลไกสำคัญของคณะกรรมการตรวจสอบ (SEC, 2017) หน่วยงานตรวจสอบภายในมีความสำคัญต่อบริษัทจดทะเบียนในฐานะหน่วยงานป้องกันชั้นที่ 3 (Third Line of Defense) ทำหน้าที่ประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแล อย่างเป็นระบบ และเป็นระเบียบ เพื่อเพิ่มคุณค่าปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร และช่วยให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ (The International Internal Auditor: IIA, 2017)

จากการศึกษางานวิจัยในอดีตพบว่า คุณภาพการกำกับดูแลกิจการที่ดีกว่า ส่งผลต่อระดับคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในที่ดีกว่า (Beisland, Merstrand, & Strøm, 2015; Regoliosi & D'eri, 2014; Ganesan, Yew, Jaaffar & Hashim, 2017) และระดับคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในที่ดีกว่า ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่ดียิ่งขึ้น (A1-Matari, A1-Swidi, & Fadzil, 2014; Ismajli, Ferati & Ferati, 2017) อีกทั้งคุณภาพการกำกับดูแลกิจการที่ดีกว่า ยังส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงองค์กรให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นเช่นกัน (Elshandidy & Neri, 2015; Neves, Sá & Góis, 2017) อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Alzeban, A. (2018) พบว่า คุณภาพการกำกับดูแลกิจการมิได้ส่งผลต่อคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน รวมถึงงานวิจัยของ KARACA, S. S., ŞENOL, Z., & KORKMAZ, Ö. (2018) พบว่า คุณภาพการกำกับดูแลกิจการ มิได้ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยในอดีตที่พบว่า คณะกรรมการบริษัทและผู้บริหารระดับสูงส่วนใหญ่เห็นว่า หน่วยงานตรวจสอบภายในมิได้ช่วยเพิ่มมูลค่าให้แก่องค์กร (PWC, 2014) หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในและคณะกรรมการตรวจสอบมิได้ทำงานประสานสอดคล้องกัน (Grant Thornton, 2015) จึงต้องปรับปรุงคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในให้ช่วยเพิ่มมูลค่าและทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายยิ่งขึ้น (Davies, 2009) จากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัยพบว่า ยังมีงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาความสัมพันธ์ของประเด็นดังกล่าวค่อนข้างน้อย จึงทำให้เกิดช่องว่างในงานวิจัยที่มีความน่าสนใจต่อการศึกษาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในประเด็นดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน และประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อประโยชน์ในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ ที่มีต่อคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ ที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน ที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ และคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน ที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานกำกับดูแล ในการนำไปปรับปรุงหรือกำหนดแนวทางการรณรงค์ และส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียน มีการพัฒนาการกำกับดูแลกิจการ และหน่วยงานตรวจสอบภายใน ให้มีคุณภาพ เพื่อช่วยให้การบริหารความเสี่ยงองค์กรเกิดประสิทธิผล
2. คณะกรรมการบริษัท มีความตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบในการกำกับดูแลกิจการ และสนับสนุนให้บริษัทมีหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารความเสี่ยงองค์กรเกิดประสิทธิผล
3. หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทและหน้าที่ ที่มีต่อการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยงองค์กร เพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย
4. นักวิจัย นักวิชาการ และผู้สนใจ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ศึกษา เพื่อพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน และประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร ให้มีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

บริษัทจดทะเบียน หมายถึง บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ได้รับการประเมินคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ ในโครงการความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย ในปี พ.ศ. 2560 อยู่ในระดับดีเลิศ ระดับดีมาก และระดับดี

การทบทวนวรรณกรรมและการพัฒนาสมมติฐาน

1. การกำกับดูแลกิจการและการตรวจสอบภายใน

การกำกับดูแลกิจการ หมายถึง ระบบที่จัดให้มีโครงสร้าง และกระบวนการของความสัมพันธ์ ระหว่างคณะกรรมการผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้เสียอื่น รวมถึงการจัดให้มีโครงสร้าง และกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้น และการติดตามผลการปฏิบัติงาน (Organization for Economic Co-operation and Development Centre: OECD, 2015) เพื่อการประกอบธุรกิจอย่างมีจริยธรรม คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย สร้างความสามารถในการแข่งขัน นำไปสู่ความเติบโต และมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้ถือหุ้นในระยะยาว (SET, 2017) โดยการกำกับดูแลกิจการที่ดีควรประกอบด้วย คณะกรรมการตรวจสอบ การควบคุมภายใน การตรวจสอบภายใน (Sakhakorn, Henchockchaichana & Sirchanpetch, 2014) และการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่มีประสิทธิผล (Sangkavichitr, 2018) สอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลกิจการ ปี ค.ศ. 2017 ที่กำหนดให้คณะกรรมการบริษัทต้องจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและอิสระ (SEC, 2015) โดยคณะกรรมการตรวจสอบมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ในการดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่า คณะกรรมการได้บริหารงานตามนโยบาย ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสีย และกำกับดูแลให้บริษัทจดทะเบียนมีระบบการควบคุมภายใน และระบบการตรวจสอบภายในที่เหมาะสมเพียงพอ เพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (Sakhakorn et al., 2014)

ผลงานวิจัยของ Regoliosi & D'eri (2014) ศึกษาอิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการ ที่มีต่อคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศอิตาลี ผลการวิจัยพบว่า ขนาดของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบที่มากกว่า จะทำให้หน่วยงานตรวจสอบภายในมีคุณภาพดีกว่าบริษัทที่มีคุณลักษณะ

ตรงกันข้าม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Beisland et al. (2015) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการ และคุณภาพการตรวจสอบภายใน ของธุรกิจการเงินรายย่อยในประเทศกำลังพัฒนาจำนวน 73 ประเทศ ผลการวิจัยพบว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีช่วยให้หน่วยงานตรวจสอบภายในมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผลงานวิจัยของ Ganesan et al. (2017) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการ หน่วยงานตรวจสอบภายใน และระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืน ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การควมต่ำแห่งของประธานคณะกรรมการ ทำให้คุณภาพของหน่วยงานตรวจสอบภายใน และระดับการเปิดเผยข้อมูลในรายงานความยั่งยืนลดลง จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H1: ขนาดของคณะกรรมการบริษัท ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ และขนาดของคณะกรรมการบริษัท มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. การกำกับดูแลกิจการและการบริหารความเสี่ยงองค์กร

การดำเนินธุรกิจของทุกองค์กรต่างมีเป้าหมาย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย แต่อุปสรรคประการสำคัญที่ทำให้องค์กรไม่สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ คือ ความเสี่ยงทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก (IFAC, 2018) หลักการกำกับดูแลกิจการปี ค.ศ. 2017 จึงกำหนดให้คณะกรรมการบริษัทมีการกำกับดูแลกิจการ เพื่อให้มั่นใจว่าบริษัทมีระบบการบริหารความเสี่ยง และการควบคุมภายในที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติตามกฎหมาย และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการบริหารความเสี่ยงจึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยการบริหารความเสี่ยงหมายถึง กระบวนการที่คณะกรรมการ ฝ่ายบริหาร และพนักงาน นำมาใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ และการปฏิบัติงานทั่วทั้งองค์กร สร้างขึ้นเพื่อระบุเหตุการณ์สำคัญที่อาจเกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อองค์กร และเพื่อบริหารความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ รวมทั้งเพื่อสร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ขององค์กร (COSO, 2004)

ปัจจัยสำคัญของการบริหารความเสี่ยงให้เกิดประสิทธิผล คือ การกำกับดูแลโดยคณะกรรมการบริษัท (Board Oversight) การสนับสนุนของผู้บริหารระดับสูง และการบริหารความเสี่ยงในระดับหน่วยงาน เจริญบูรณาการกับกระบวนการบริหารธุรกิจแบบองค์รวม (Angela, 2014; Rachel, 2015) สอดคล้องกับสถาบันผู้ตรวจสอบภายในสากลหรือ IIA (2013) ได้เสนอ The Three Lines of Defense Model โดยเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้การบริหารความเสี่ยงองค์กรเกิดประสิทธิผล หน่วยงานชั้นแรกคือ ผู้เผชิญกับความเสี่ยง มีบทบาทในการระบุและประเมินความเสี่ยงที่สำคัญ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานขององค์กร โดยบริหารความเสี่ยงร่วมกับหน่วยงานชั้นที่ 2 คือ หน่วยงานบริหารความเสี่ยงและกำกับการปฏิบัติงาน มีบทบาทในการช่วยเหลือหน่วยงานชั้นแรกในการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ หน่วยงานชั้นที่สามคือ หน่วยงานตรวจสอบภายใน ทำหน้าที่ประเมินและปรับปรุงประสิทธิผล ของกระบวนการบริหารความเสี่ยง (IIA, 2013)

ผลงานวิจัยของ Elshandidy & Neri (2015) ศึกษาอิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการ ที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยง ของบริษัทจดทะเบียนที่มีใช้กลุ่มธุรกิจการเงินในประเทศอังกฤษและอิตาลี ผลการวิจัยพบว่า บริษัทจดทะเบียนที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีกว่าของทั้งสองประเทศ มีการเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Neves et al. (2017) ศึกษาอิทธิพลของการกำกับดูแลกิจการ ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงความเสี่ยง ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การกำกับดูแลกิจการมีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ความเสี่ยง

นอกจากนี้ผลงานวิจัยของนักวิจัยหลายท่าน พบว่า คุณภาพของคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูงมีอิทธิพลต่อการบริหารความเสี่ยง (Daud, 2011; Gordon, Loeb & C.Y. 2009; Saeidi, Sofian, Rashid & Saeid, 2012) ผู้วิจัยจึงมีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H2: ขนาดของคณะกรรมการบริษัท ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ และขนาดของคณะกรรมการบรรษัทภิบาล มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. การตรวจสอบภายในและประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กร

IIA (2017) ได้กำหนดค่านิยมของการตรวจสอบภายใน คือ การให้ความเชื่อมั่น และการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรม และเป็นอิสระ เพื่อเพิ่มคุณค่า และปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร การตรวจสอบภายในช่วยให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยการประเมิน และปรับปรุงประสิทธิผลของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบ และเป็นระเบียบ โดยหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีคุณภาพ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานสากลสำหรับการปฏิบัติงานวิชาชีพตรวจสอบภายใน และมีการรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการตรวจสอบโดยตรง นอกจากนี้ ปัจจัยในการประกอบวิชาชีพตรวจสอบภายในให้ประสบความสำเร็จยังมีหลายประการ ได้แก่ การสนับสนุนของคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูง คุณสมบัตินิติของผู้ตรวจสอบภายใน ทักษะคติในการตรวจสอบภายใน การปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ความพร้อมของระบบงานและสารสนเทศ รวมถึงปัจจัยส่งเสริมอื่น (Lenz & Hahn, 2015; Gros, Koch & Wallek, 2016; Byrne, 2014; Sakhakorn et al., 2014) นอกจากนี้การตรวจสอบภายในตามแนวทางการความเสี่ยง จะช่วยให้การปฏิบัติงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่ง COSO ได้ประกาศใช้กรอบงานการบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรเชิงบูรณาการ (Enterprise Risk Management Integrated Framework: COSO-ERM) ในปี ค.ศ. 2004 โดยแบ่งองค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยงออกเป็น 8 องค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมภายใน 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การระบุเหตุการณ์ 4) การประเมินความเสี่ยง 5) การตอบสนองความเสี่ยง 6) กิจกรรมการควบคุม 7) สารสนเทศและการสื่อสาร และ 8) การติดตามผล

ผลงานวิจัยของ Wongcomede & Ussahawanitchakit (2016) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน และการลดลงของความเสี่ยง ของบริษัทในหมวดธุรกิจการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถและความเที่ยงธรรมของผู้ตรวจสอบภายใน ส่งผลให้ความเสี่ยงขององค์กรลดลง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Ismajli et al., (2017) ศึกษาบทบาทของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ที่มีต่อการบริหารความเสี่ยง ของบริษัทเอกชนขนาดใหญ่ในประเทศโคโซโว ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานตรวจสอบภายในมีบทบาทต่อการบริหารความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญ แต่มีหลายกิจกรรมที่องค์กรจำเป็นต้องปรับปรุง เพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบภายในมีคุณภาพ นอกจากนี้ผลงานวิจัยของ Zwaan & Stewart (2011) ศึกษาอิทธิพลของหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีต่อการบริหารความเสี่ยง โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ตรวจสอบภายในรับรองมาตรฐานสากล ของบริษัทเอกชนและบริษัทมหาชนจำนวน 117 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตรวจสอบภายในที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงระดับสูง จะมีการรายงานความเสี่ยงต่อคณะกรรมการตรวจสอบเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงมีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H3a: คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

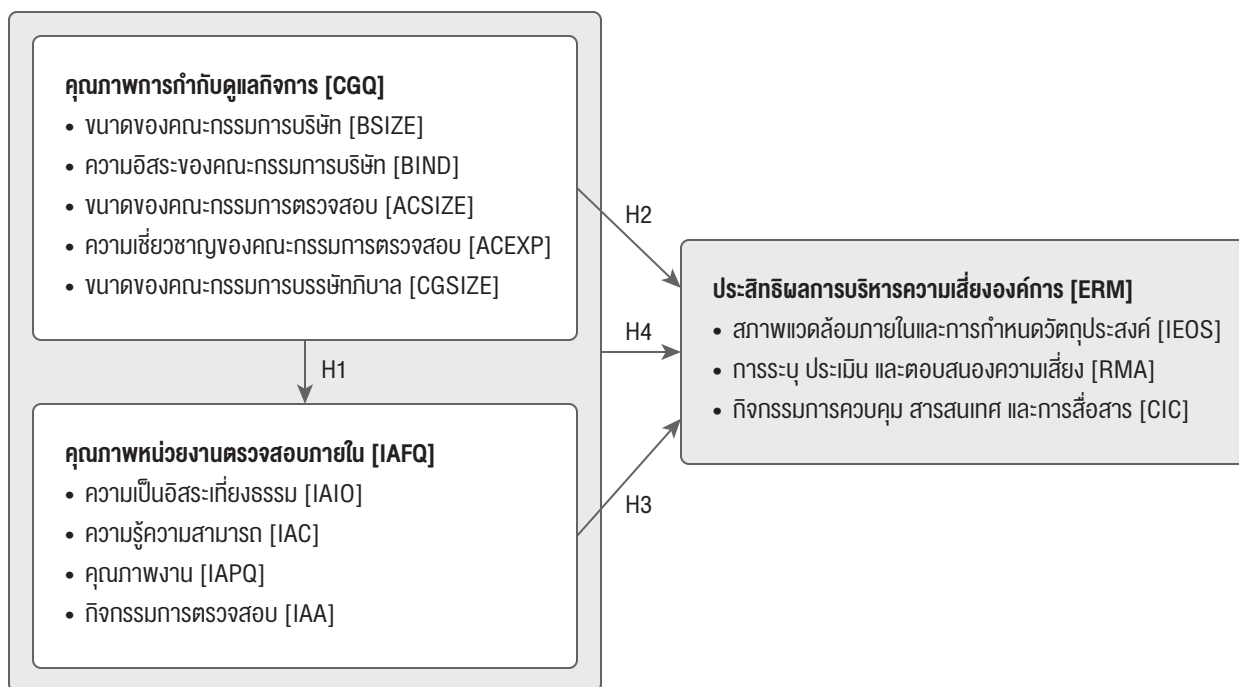
H3b : ความเป็นอิสระที่เที่ยงธรรม ความรู้ความสามารถ คุณภาพงาน และกิจกรรมการตรวจสอบ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น ยังไม่พบงานวิจัยใดที่ศึกษาอิทธิพลระหว่างคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ และคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน ที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าว เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H4a : ขนาดของคณะกรรมการบริษัท ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ ขนาดของคณะกรรมการบริษัทภายนอก และคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

H4b : ขนาดของคณะกรรมการบริษัท ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ ขนาดของคณะกรรมการบริษัทภายนอก ความเป็นอิสระที่เที่ยงธรรม ความรู้ความสามารถ คุณภาพงาน และกิจกรรมการตรวจสอบ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยสำรวจความคิดเห็นของหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน จากแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้น และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน และประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ได้รับการประเมินคุณภาพการกำกับดูแลกิจการในโครงการความร่วมมือ ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยในปี พ.ศ. 2560 อยู่ในระดับดีเลิศจำนวน 84 บริษัท ระดับดีมากจำนวน 154 บริษัท และระดับดีจำนวน 114 บริษัท รวมทั้งสิ้น 355 บริษัท โดยไม่รวมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) บริษัทในกลุ่มธนาคาร เงินทุนและหลักทรัพย์ หน่วยลงทุน ประกันชีวิตและประกันภัย เนื่องจากมีหน่วยงานกำกับดูแลโดยเฉพาะ

ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จากประชากรซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยส่งแบบสอบถามไปยังบริษัทจดทะเบียนที่ได้รับการประเมินคุณภาพการกำกับดูแลกิจการระดับดีเลิศจำนวน 60 บริษัท ระดับดีมากจำนวน 80 บริษัท และระดับดีจำนวน 70 บริษัท รวมทั้งสิ้น 210 บริษัท หลังจากนั้นจึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากรายชื่อในฐานข้อมูลบริการออนไลน์ของสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ จากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และเก็บรวบรวมข้อมูลคุณภาพการตรวจสอบภายใน และประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร โดยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดและงานวิจัยในอดีต ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผ่านการตรวจสอบความเชื่อถือได้ประเภทวัดความสอดคล้องภายใน โดยตัวแปรในแบบสอบถามจะต้องมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbachs' alpha coefficient) อย่างน้อย 0.7 ซึ่งแสดงว่ามีความเชื่อถือได้ค่อนข้างสูง (Hair et al., 2010) ทั้งนี้ผู้วิจัยให้คะแนนความเห็นในแต่ละคำถามโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามรูปแบบของ Best and Kahn (2006)

4. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา องค์กรประกอบ สัญญลักษณ์ นิยามเชิงปฏิบัติการหรือการวัดค่าของตัวแปร และแหล่งที่มาของแนวความคิด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวแปร องค์ประกอบ และสัญลักษณ์ นิยามเชิงปฏิบัติการ และแหล่งที่มาของแนวความคิด

ตัวแปร องค์ประกอบ และสัญลักษณ์	นิยามเชิงปฏิบัติการ	แหล่งที่มา
คุณภาพการกำกับดูแลกิจการ (CGQ)		
• ขนาดของคณะกรรมการ (BSIZE)	จำนวนคณะกรรมการ × คะแนนการกำกับดูแลกิจการ	Balachandran & Williams (2018); Inaam & Khamoussi (2016); Javaid et al. (2016); Mahrani & Soewarno (2018); Ntim & Soobaroyen (2013); ElGammal, El-Kassar & Messarra (2018)
• ความเป็นอิสระของคณะกรรมการ (BIND)	$\frac{\text{จำนวนกรรมการอิสระ}}{\text{กรรมการทั้งหมด}}$	
• ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACSIZE)	จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ × คะแนนการกำกับดูแลกิจการ	
• ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACEXP)	$\frac{\text{กรรมการตรวจสอบที่มีคุณวุฒิด้านบัญชีหรือการเงิน}}{\text{กรรมการตรวจสอบทั้งหมด}}$	
• ขนาดของคณะกรรมการบริษัท (CGSIZE)	จำนวนคณะกรรมการบริษัท × คะแนนการกำกับดูแลกิจการ (หมายเหตุ คะแนนการกำกับดูแลกิจการ ระดับดีเลิศ 5 คะแนน ระดับดีมาก 4 คะแนน และ ระดับดี 3 คะแนน)	
คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน (IAFQ)		
• ความอิสระและเที่ยงธรรม (IAIO)	คำถาม 3 ข้อ	Cohen & sayag (2010); Mihret, James & Mula (2010); Regoliosi & Eri (2012); Lenz & Hahn (2015); Gros, Koch & Wallek (2016)
• ความรู้ความสามารถ (IAC)	คำถาม 3 ข้อ	
• คุณภาพงาน (IAPQ)	คำถาม 3 ข้อ	
• กิจกรรมของหน่วยงาน (IAA)	คำถาม 3 ข้อ	
ประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กร (ERM)		
• สภาพแวดล้อมภายในและการกำหนดวัตถุประสงค์ (IEOS)	คำถาม 3 ข้อ	COSO (2004); Landqvist (2014); SET (2017)
• การระบุ ประเมิน และตอบสนองความเสี่ยง (RMA)	คำถาม 3 ข้อ	
• กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศ และการสื่อสาร (CAIC)	คำถาม 3 ข้อ	

แบบจำลอง

แบบจำลอง (Model) หรือสมการความสัมพันธ์ ที่ใช้ศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน และประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์กร สำหรับงานวิจัยนี้ประกอบด้วย 6 ตัวแบบ ดังนี้

- ❶ $IAFO = \beta_0 + \beta_1 BSIZE + \beta_2 BIND + \beta_3 ACSIZEXCG + \beta_4 ACEXPRT + \beta_5 CGSIZE + \epsilon$
- ❷ $ERM = \beta_0 + \beta_1 BSIZE + \beta_2 BIND + \beta_3 ACSIZEXCG + \beta_4 ACEXPRT + \beta_5 CGSIZE + \epsilon$
- ❸ $ERM = \beta_0 + \beta_1 IAFO + \epsilon$
- ❹ $ERM = \beta_0 + \beta_1 IAIO + \beta_2 IAC + \beta_3 IAPQ + \beta_4 IAA + \epsilon$
- ❺ $ERM = \beta_0 + \beta_1 BSIZE + \beta_2 BIND + \beta_3 ACSIZEXCG + \beta_4 ACEXPRT + \beta_5 CGSIZE + \beta_6 IAFO + \epsilon$
- ❻ $ERM = \beta_0 + \beta_1 BSIZE + \beta_2 BIND + \beta_3 ACSIZEXCG + \beta_4 ACEXPRT + \beta_5 CGSIZE + \beta_6 IAIO + \beta_7 IAC + \beta_8 IAPQ + \beta_9 IAA + \epsilon$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 2 เดือน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 70 บริษัท คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 33.33 เป็นแบบสอบถามที่มีข้อมูลสมบูรณ์จำนวน 67 บริษัท ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนแบบสอบถามส่งไปยังบริษัทจดทะเบียนและร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับ

	ระดับต่ำ	ระดับมาก	ระดับดี	รวม
แบบสอบถามที่ส่งไปยังบริษัทจดทะเบียน	60	80	70	210
แบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับ	21	29	20	70
อัตราการตอบกลับ	35.0	36.25	22.85	33.33
แบบสอบถามที่ข้อมูลไม่ครบถ้วน			(3)	(3)
แบบสอบถามที่ข้อมูลสมบูรณ์	21	29	17	67

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ตรวจสอบค่าผิดปกติ (Outlier) โดยพิจารณาจากค่าคะแนนมาตรฐาน (Z) หากเกินกว่า ±3 ถือว่ามีค่าผิดปกติ และได้ตรวจสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบักพบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบักมากกว่า 0.7 (Hair et al., 2010) แสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือค่อนข้างสูง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามสถิติที่ใช้วิเคราะห์ เป็นดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

1.1 คุณลักษณะขององค์การ

บริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอยู่ในหมวดอุตสาหกรรมบริการมากที่สุด (ร้อยละ 26.9) อันดับต่อมาเป็นหมวดอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างประมาณ 1 ใน 5 รองลงมาเป็นหมวดทรัพยากร เทคโนโลยี สินค้าอุตสาหกรรม เกษตรและอาหาร และสินค้าอุปโภคบริโภค ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีมูลค่าตามราคาตลาด 10,000 ล้านบาทขึ้นไป (ร้อยละ 58.2) และมีมูลค่าตามราคาตลาด 3,000–9,999 ล้านบาทประมาณ 1 ใน 4 รองลงมาที่มีมูลค่าตลาด 1,000–2,999 ล้านบาท โดยไม่มีบริษัทใดมีมูลค่าตลาดน้อยกว่า 1,000 ล้านบาท ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน (ร้อยละ 70.1) โดยมีตำแหน่งอื่นประมาณ 1 ใน 4

1.2 คุณภาพการกำกับดูแลกิจการ

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพการกำกับดูแลกิจการโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาพบว่า บริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนคณะกรรมการบริษัทเฉลี่ย 10.9 คน มีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบเฉลี่ย 3.3 คน มีจำนวนคณะกรรมการบริษัทภิบาลเฉลี่ย 2.4 คน และมีคะแนนการกำกับดูแลกิจการเฉลี่ย 4.1 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรชี้วัดคุณภาพการกำกับดูแลกิจการสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ (n = 67)

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.
ขนาดของคณะกรรมการ	44.84	16.185
ความเป็นอิสระของคณะกรรมการ	0.43	0.117
ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ	13.22	3.133
ความเชี่ยวชาญของคณะกรรมการตรวจสอบ	0.43	0.197
ขนาดของคณะกรรมการบริษัทภิบาล	10.16	6.689

จากตารางที่ 3 บริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของขนาดคณะกรรมการบริษัท คุณคะแนนการกำกับดูแลกิจการ 44.84 มีค่าเฉลี่ยสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระต่อคณะกรรมการบริษัท 0.43 มีค่าเฉลี่ยขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบ คุณคะแนนการกำกับดูแลกิจการ 13.22 มีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านบัญชีหรือการเงินต่อคณะกรรมการตรวจสอบ 0.43 และมีค่าเฉลี่ยของขนาดคณะกรรมการบริษัทภิบาล คุณคะแนนการกำกับดูแลกิจการ 10.16

1.3 คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรและองค์ประกอบของคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน (n = 67)

ตัวแปรและองค์ประกอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับคุณภาพ
คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน	4.01	0.450	มาก
ความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม	4.61	0.532	มากที่สุด
ความรู้ความสามารถ	3.54	0.708	มาก
คุณภาพงาน	3.92	0.639	มาก
กิจกรรมการตรวจสอบ	3.98	0.531	มาก

จากตารางที่ 4 หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในเห็นว่า คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในของบริษัทจดทะเบียนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.01) และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่าหัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในเห็นว่าหน่วยงานตรวจสอบภายในสามารถปฏิบัติงานด้วยความเป็นอิสระและเที่ยงธรรมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.61) รองลงมาคือ กิจกรรมการตรวจสอบภายใน คุณภาพงานตรวจสอบภายใน และความรู้ความสามารถของผู้ตรวจสอบภายใน มีคุณภาพในระดับมากตามลำดับ

1.4 ประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กร

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรและองค์ประกอบของคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ระดับคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน (n = 67)

ตัวแปรและองค์ประกอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับความมีประสิทธิภาพ
ประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กร	4.30	0.517	มากที่สุด
สภาพแวดล้อมภายในและการกำหนดวัตถุประสงค์	4.39	0.525	มากที่สุด
การระบุ ประเมิน และตอบสนองความเสี่ยง	4.23	0.609	มากที่สุด
กิจกรรมการควบคุมสารสนเทศและการสื่อสาร	4.26	0.579	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในเห็นว่า ประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.30) และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในเห็นว่า ประสิทธิภาพด้านสภาพแวดล้อมภายในและการกำหนดวัตถุประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.39) รองลงมาคือ ประสิทธิภาพด้านกิจกรรมการควบคุมสารสนเทศและการสื่อสาร และประสิทธิภาพด้านการระบุ ประเมิน และตอบสนองความเสี่ยง ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน

2.1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ก่อนการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ พบว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.70 ดังตารางที่ 6 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตรวจสอบค่า Tolerance และ Variance Inflation Factor (VIF) พบว่าค่า Tolerance มีค่าไม่น้อยกว่า 0.1 หรือไม่เข้าใกล้ศูนย์ และค่า VIF มีค่าน้อยกว่า 10 ทุกตัวแปร แสดงว่าไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (n = 67)

VARIABLES	คุณภาพการกำกับดูแลกิจการ						คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ERM	1									
BSIZE	.140	1								
BIND	-.110	.151	1							
ACSIZE	.175	.644**	.135	1						
ACEPERT	-.037	.140	.185	.240	1					
CGSIZE	.383**	.455**	-.055	.401**	.137	1				
IAIO	.349**	.144	-.085	.220	-.148	.125	1			
IAC	.567**	.025	-.120	.099	-.023	-.002	.360**	1		
IAPQ	.656**	.103	.119	.277*	-.025	.164	.154	.548**	1	
IAA	.473**	.269*	.036	.251*	-.002	.201	.169	.481**	.635**	1
\bar{X}	4.30	44.84	0.43	13.22	0.43	10.16	4.61	3.54	3.92	3.98
SD	0.52	16.18	0.12	3.13	0.19	8.69	0.53	0.71	0.64	0.53
Min	3.00	21.00	0.21	9.00	0.00	0.00	2.33	1.00	1.67	2.67
Max	5.00	90.00	0.80	20.00	1.00	27.00	5.00	4.67	5.00	5.00

** P < 0.01, * P < 0.05

2.2 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

ผลจากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน เพื่อทดสอบอิทธิพลระหว่างคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน และประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์การ ตามสมมติฐานและแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน เพื่อทดสอบอิทธิพลตามสมมติฐานและแบบจำลอง (n = 67)

ตัวแปร	แบบจำลอง 1	แบบจำลอง 2	แบบจำลอง 3	แบบจำลอง 4	แบบจำลอง 5	แบบจำลอง 6
ตัวแปรตาม	IAFQ	ERM	ERM	ERM	ERM	ERM
ตัวแปรอิสระ						
BSIZE						
BIND						
ACSIZE	0.040* (2.323)					
ACEXPRT						
CGSIZE		0.023** (3.344)			0.017*** (3.394)	0.019*** (3.821)
IAFQ			0.804*** (7.883)		0.754*** (7.877)	
IAIO				0.186* (2.007)		0.177* (2.220)
IAC				0.161* (2.050)		0.247*** (3.473)
IAPQ				0.409*** (4.851)		0.339*** (4.247)
IAA						
Constant	3.487*** (15.008)	4.064*** (44.749)	1.071** (2.603)	1.071** (2.810)	1.100** (2.881)	1.901*** (6.959)
R ²	0.077	0.147	0.489	0.523	0.567	0.587
Adjusted R ²	0.062	0.134	0.481	0.501	0.553	0.568
F-value	5.396	11.184	62.149	49.036	41.864	29.880
Sig. F	0.023	0.001	0.000	0.000	0.000	0.000

*** P < 0.001, ** P < 0.01, * P < 0.05

หมายเหตุ ค่าในวงเล็บคือ ค่า t

จากตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบขั้นตอน เพื่อทดสอบอิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการในแต่ละองค์ประกอบ ที่มีต่อคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในตามแบบจำลองที่ 1 พบว่า ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในร้อยละ 6.20 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำ (Leech, Barret & Morgan, 2005) และผลการทดสอบอิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการแต่ละองค์ประกอบ ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กรตามแบบจำลองที่ 2 พบว่า ขนาดของคณะกรรมการบริษัทมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กรร้อยละ 13.40 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง (Leech et.al., 2005)

ผลการทดสอบอิทธิพลของคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กรตามแบบจำลองที่ 3 พบว่า คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในร้อยละ 48.10 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง (Leech et al., 2005) และเมื่อทดสอบอิทธิพลของคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในแต่ละองค์ประกอบตามแบบจำลองที่ 4 พบว่า คุณภาพงาน ความรู้ความสามารถ และความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยองค์ประกอบทั้งสามมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กรร้อยละ 50.10 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงมาก (Leech et al., 2005)

ผลการทดสอบอิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการแต่ละองค์ประกอบ และคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กรตามแบบจำลองที่ 5 พบว่า ขนาดของคณะกรรมการบริษัท และคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในร้อยละ 55.30 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงมาก (Leech et al., 2005) และเมื่อทดสอบอิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการ และคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในแต่ละองค์ประกอบตามแบบจำลองที่ 6 พบว่า คุณภาพงาน ขนาดของคณะกรรมการบริษัท ความรู้ความสามารถ และความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยองค์ประกอบทั้งสี่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กรร้อยละ 56.80 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงมาก (Leech et al., 2005) นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ขนาดของคณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กรโดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน 0.194

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยในภาพรวมพบว่า บริษัทจดทะเบียนที่มีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ และคะแนนการกำกับดูแลกิจการ ในระดับที่สูงกว่า ส่งผลให้คุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในดีกว่า บริษัทที่มีลักษณะตรงกันข้าม สอดคล้องกับผลการวิจัยในอดีต (Beisland et al., 2015; Regoliosi & D'eri, 2014; Ganesan et al., 2017) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก คณะกรรมการตรวจสอบมีบทบาทหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงาน ของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ทั้งด้าน

การอนุมัติแผนการตรวจสอบประจำปี การติดตาม และการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานตรวจสอบภายในจะรายงานผลการตรวจสอบไปยังคณะกรรมการตรวจสอบโดยตรง เพื่อความเป็นอิสระและเที่ยงธรรมอย่างเต็มที่ จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ตรวจสอบภายในเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ และทำให้คณะกรรมการตรวจสอบเชื่อมั่น เกี่ยวกับการสอบทานความถูกต้องของรายงานทางการเงิน ความเหมาะสมและเพียงพอของการเปิดเผยข้อมูล การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยงของบริษัท ดังนั้นการบริหารหน่วยงานตรวจสอบภายในให้มีคุณภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบ (Kulalert et al., 2003; Sakhakorn et al., 2014)

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า บริษัทจดทะเบียนที่มีคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในที่ดีกว่า ส่งผลให้ประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กรดีกว่าบริษัทที่มีคุณลักษณะตรงกันข้าม และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า บริษัทจดทะเบียนที่มีคุณภาพงาน ความรู้ความสามารถ คณะกรรมการบรรษัทภิบาล และคะแนนการกำกับดูแลกิจการ รวมถึงความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม ในระดับที่สูงกว่า ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กรที่ดีกว่าบริษัทที่มีคุณลักษณะตรงกันข้ามเช่นกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยในอดีต (Wongcomedee & Ussahawanitchakit, 2016; Ismajli, Ferati & Ferati, 2017; Zwaan, Stewart & Subramaniam, 2011) และสอดคล้องตามค่านิยมของการตรวจสอบภายใน ที่ให้ไว้โดยสมาคมผู้ตรวจสอบภายในสากล รวมถึงแนวคิดหน่วยงานป้องกันชั้นที่สาม กล่าวคือ หน่วยงานตรวจสอบภายในมีบทบาทหน้าที่ด้านการให้ความเชื่อมั่น และการให้คำปรึกษาอย่างเที่ยงธรรมและเป็นอิสระ เพื่อเพิ่มคุณค่า และปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร ช่วยให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุมและการกำกับดูแล อย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ (IIA, 2017) ข้อค้นพบดังกล่าวนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า หน่วยงานตรวจสอบภายในในฐานะหน่วยงานป้องกันชั้นที่สาม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงองค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

นักวิจัย นักวิชาการ และผู้ที่สนใจ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ศึกษา เพื่อพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ให้มีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น โดยการนำคุณลักษณะอื่นของบริษัทมาศึกษาเพิ่มเติม อาทิเช่น ขนาดของคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง เป็นต้น นอกจากนี้อาจขยายขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้งหมด โดยนำวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมาศึกษาร่วมด้วย เพื่อให้ผลการวิจัยมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) หน่วยงานกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้พิจารณาปรับปรุง หรือกำหนดแนวทางการรณรงค์ และส่งเสริม ให้บริษัทจดทะเบียนมีการกำหนดโครงสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ดี และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายใน เพื่อช่วยให้การบริหารความเสี่ยงองค์กรเกิดประสิทธิภาพ

2) คณะกรรมการบริษัท ควรตระหนักถึงความสำคัญของคณะกรรมการชุดย่อย ได้แก่ คณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการบรรษัทภิบาล ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ คณะกรรมการควรสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นอิสระ

ส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบ มีการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างมีคุณภาพ รวมถึงมีการสอบทานและประเมินคุณภาพงานตรวจสอบภายใน เพื่อช่วยให้การบริหารความเสี่ยงองค์กรเกิดประสิทธิผล

3) หน่วยงานตรวจสอบภายใน ควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม ประกอบด้วยผู้ตรวจสอบภายในที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ับตรับรอง และมีการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบภายในได้อย่างมีคุณภาพ อันจะทำให้การบริหารความเสี่ยงองค์กรเกิดประสิทธิผล

REFERENCES

- Alzeban, A., & Sawan, N. (2015). The impact of audit committee characteristics on the implementation of internal audit recommendations. *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation*, 24, 61–71.
- Angela Byrne. (2014). Governance, Strategic Risk, Internal Audit: What Auditors Need to Know, *EDPACS*, 49(2), 6–14.
- A1-Matari, E.M., A1-Swidi, A.K., & Fadzil, F.H.B. (2014). The Effect of the Internal Audit and Firm Performance: A Proposed Research Framework. *International Review of Management and Marketing*, 4(1), 34–41.
- Balachandran, B., & Williams, B. (2018). Effective governance, financial markets, financial institutions & crises. *Pacific-Basin Finance Journal*, 50, 1–15.
- Beisland, L. A., Merstrand, R., & Strøm, R. Ø. (2015). Audit Quality and Corporate Governance: Evidence from the Microfinance Industry. *International Journal of Auditing*, 19(3), 218–237.
- Best, J.W. & Kahn, J. (2006). *Research in Education*. New Delhi: Prentice Hall of India Pvt. Ltd.
- Cohen, A., & Sayag, G. (2010). The effectiveness of internal auditing: An empirical examination of its determinants in Israeli organizations. *Australian Accounting Review*, 20(3), 296–307.
- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. (2004). Enterprise risk management—Integrated framework: *Executive summary*. New York: Author.
- Davies, M. (2009). Effective working relationships between audit committees and internal audit—the cornerstone of corporate governance in Welsh. *Journal of Management and Governance*, 14(1), 17–36.
- Daud, W.N.W. (2011). The role of the internal audit support in enterprise risk management practices: Evidence from Malaysia. *International Journal of Business and Social Sciences*, 2(5), 187–197.
- ElGammal, W., El-Kassar, A.-N., & Canaan Messarra, L. (2018). Corporate ethics, governance and social responsibility in MENA countries. *Management Decision*, 56(1), 273–291.
- Elshandidy, T., & Neri, L. (2015). Corporate Governance, Risk Disclosure Practices, and Market Liquidity: Comparative Evidence from the UK and Italy. *Corporate Governance: An International Review*, 23, 331–356.

- Ganesan, Y., Yew Wei Hwa, Jaaffar, A. H., & Hashim, F. (2017). Corporate Governance and Sustainability Reporting Practices: The Moderating Role of Internal Audit Function. *Global Business & Management Research, 9*, 159–179.
- Gordon, L.A., M.P. Loeb, & C.Y. (2009). Enterprise risk management and firm performance: A contingency perspective. *Journal of Accounting Public Policy, 28*, 301–327.
- Grant Thornton. (2015). *Competing priorities: are CAE and audit committee priorities in sync?* Retrieved October 12, 2018. <https://na.theiaa.org/standards-guidance/Public%20Documents/Grant-Thornton-Competing-Priorities.pdf>.
- Gros, M., Koch, S. & Wallek, C. J Manag Gov. (2017). Internal audit function quality and financial reporting: results of a survey on German listed companies. *Journal of Management & Governance, 21*: 291.
- Hair, J. F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). USA: PEARSON Prentice Hall.
- Inaam, Z., & Khamoussi, H. (2016). Audit committee effectiveness, audit quality and earnings management: a meta-analysis. *International Journal of Law & Management, 58*(2), 179–196.
- Institute of Internal Auditors. (2013). *IIA Position Paper: The Three Lines of Defense in Effective Risk Management and Control*. Retrieved October 15, 2018.. <https://na.theiaa.org/standards-guidance/Public%20Documents/PP%20The%20Three%20Lines%20of%20Defense%20in%20Effective%20Risk%20Management%20and%20Control.pdf>
- International Federation of Accountants. (2015). *Governance, Risk Management and Internal Control*. Retrieved October 12, 2018. <https://www.ifac.org/news-events/2015-05/governance-risk-management-and-internal-control>.
- Ismajli, H., Ferati, M. G., & Ferati, A. (2017). The Role of Internal Audit in Risk Management-Evidence from Private Sector of Kosovo. *Acta Universitatis Danubius: Oeconomica, 13*(5), 146–154.
- Javaid Lone, E., Ali, A., & Khan, I. (2016). Corporate governance and corporate social responsibility disclosure: evidence from Pakistan. *Corporate Governance: The International Journal of Effective Board Performance, 16*(5), 785–797.
- KARACA, S. S., ŞENOL, Z., & KORKMAZ, Ö. (2018). Mutual Interaction Between Corporate Governance And Enterprise Risk Management: A Case Study In Borsa Istanbul Stock Exchange. *Journal of Accounting & Finance, (78)*, 235–248.
- Khan, M. A., & Ibrahim, M. Y. (2017). Improving Firm Financial Performance Through Corporate Governance Mechanism in Malaysian Listed Companies: Empirical Study Approach. *Global Business & Management Research, 9*, 28–38.
- Kulalert, S. et al. (2003). *A Practical Guide for Internal Auditors and the Audit Committee for Good Corporate Governance*. Bangkok: Amarin Printing & Publishing Public Company Limited.

- Laura de Zwaan, Jenny Stewart, & Nava Subramaniam. (2011). Internal audit involvement in enterprise risk management. *Managerial Auditing Journal*, 26(7), 586–604.
- Leech, N. L., K. C. Barret., & G. A. Morgan. (2005). *SPSS for intermediate statistics use and interpretation*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Lenz, R., & Hahn, U. (2015). A synthesis of empirical internal audit effectiveness literature pointing to new research opportunities. *Managerial Auditing Journal*, 30(1), 5–33.
- Lundqvist, S. A. (2014). An Exploratory Study of Enterprise Risk Management: Pillars of ERM. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 29(3), 393–429.
- Mahrani, M. & Soewarno, N. (2018). The effect of good corporate governance mechanism and corporate social responsibility on financial performance with earnings management as mediating variable. *Asian Journal of Accounting Research*, 3(1), 41–60.
- Mihret, D.G., James, K, & Mula, J.M. (2010). Antecedents implications of internal audit effectiveness: Some propositions and research agenda. *Pacific Accounting Review*, 22(3), 224–252.
- Neves, E., Sá, T., & Góis, C. (2017). The influence of corporate governance on changes in risk following the global financial crisis: evidence from the Portuguese stock market. *Journal of Management & Governance*, 21(4), 841–878.
- Ntim, C. G., & Soobaroyen, T. (2013). Corporate Governance and Performance in Socially Responsible Corporations: New Empirical Insights from a Neo-Institutional Framework. *Corporate Governance: An International Review*, 21(5), 468–494.
- PwC. (2014). *2014 State of the internal audit profession study-higher performance by design: a blueprint for change*. Retrieved October 15, 2018. <https://www.pwc.com/m1/en/publications/documents/pwc-state-of-the-internal-audit-profession-2014.pdf>
- Rachel V. Rose. (2015). Approaching Internal Audits from Enterprise Risk Management Perspective, *EDPACS*, 51(1), 1–5.
- Regoliosi, C., & D’eri, A. (2014). Good corporate governance and the quality of internal auditing departments in italian listed firms. an exploratory investigation in italian listed firms. *Journal of Management & Governance*, 18(3), 891–920.
- Saeidi, P., S. Sofian, S.Z. Abdul Rashid, & S.P. Saeid. (2012). The Role of Chief Risk Officer in adoption and implementation of enterprise risk management: A literature review. *International Research Journal of Finance and Economics*. 88, 118–123.
- Sakhakorn, J., Henchockchaichana, N. & Srijunpetch, (2014). *Internal Audit and Internal Control*. Bangkok: TPN Press Limited Partnership.
- Sangkavichitr, N. (2018). *Auditing Corporate governance* [PowerPoint slides]. Bangkok: Federation of Accounting Profession.

- The Organisation for Economic Co-operation and Development. (2015). *G20/OECD Principles of Corporate Governance*. Retrieved October 14, 2018. <https://www.oecd.org/daf/ca/Corporate-Governance-Principles-ENG.pdf>
- The Stock Exchange of Thailand. (2017). *Thailand's economic resilience*. Retrieved October 20, 2018. https://www.set.or.th/en/news/econ_mkt_dev/files/201705_RoadShow2017.pdf
- The Stock Exchange of Thailand. (2017). *Annual report*. Retrieved October 20, 2018. https://www.set.or.th/about/annual/files/annual_report_2560_thai_full.pdf
- The Securities and Exchange Commission, Thailand. (2017). *Corporate governance: CG*. Retrieved October 21, 2018. <http://www.cgthailand.org/TH/principles/CG/Pages/cg-concept.aspx>
- The Securities and Exchange Commission, Thailand. (2017). *Corporate Governance Code for listed companies 2017*. Retrieved October 21, 2018. <http://www.cgthailand.org/microsite/documents/CGCode.pdf>
- The International Internal Auditor. (2017). *Definition of Internal Auditing*. Retrieved October 24, 2018. <https://na.theiia.org/standards-guidance/mandatory-guidance/Pages/Definition-of-Internal-Auditing.aspx>
- Wilson, R. (2016). Does governance cause growth? evidence from china. *World Development*, 79, 138–151.
- Wongcomedee, S., & Ussahawanitchakit, P. (2016). The practice of internal audit function in financing business sector of thailand. *The Business and Management Review*, 7(5), 477–486.

